



## **Ympäristöministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi**

Hallituksen esityksessä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi ehdotetaan säädettäväksi laki opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista, laki Opetushallituksesta, laki Kansallisarkistosta, laki Kulttuuriperintövirastosta, laki Kulttuurivirastosta ja laki lukemisesteisten kirjastopalveluista. Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi Suomen Akatemiasta annettua lakia.

Esityksellä toteutetaan hallitusohjelman kirjaukset opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvan virastorakenteen selkiyttämistä ja päällekkäisen hallinnon keventämisestä Sivistyshallinto 2030 -loppuraportin suuntaisesti. Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastorakennetta toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisemmaksi kokonaisuudeksi siten, että virastoja on helpompi ohjata, ne ovat toiminnallisesti nykyistä selkeämpiä kokonaisuuksia ja niiden toiminta on yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa.

Esityksessä ehdotetaan, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan 10 nykyisestä virastosta muodostettaisiin viisi virastoa. Opetushallitus ja sen erillisyksiköt (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, ylioppilastutkintolautakunnan kanslia ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus) sekä Kotimaisten kielten keskus yhdistyisivät kasvatukseen, koulutukseen ja kieleen liittyviä tehtäviä hoitavaksi virastoksi. Museovirasto ja Suomenlinnan hoitokunta yhdistyisivät kulttuuriperintöön liittyviä tehtäviä hoitavaksi virastoksi. Kansallisarkisto, Saavutettavuuskirjasto Celia ja Varastokirjasto yhdistyisivät arkisto- ja kirjastotoimintaan liittyviä tehtäviä hoitavaksi virastoksi. Taiteen ja kulttuurin edistämiseen liittyviä tehtäviä hoitaisi uusi virasto, johon sisältyisivät nykyisten Taiteen edistämiskeskuksen ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toiminnot. Suomen Akatemia vastaisi jatkossakin tieteen edistämisestä omana virastonaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää ympäristöministeriön lausuntoa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevasta lainsäädännöstä. Ympäristöministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Ympäristöministeriön tehtäviä ovat kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön hoito ja rakennussuojelu (valtioneuvoston asetus ympäristöministeriöstä 2 §). Tämän vuoksi ympäristöministeriö kiinnittää huomiota esityksen kulttuuriperintövirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja kulttuuriperintöviraston tehtäviin.

Kulttuuriperintövirastoa koskevan lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan Kulttuuriperintöviraston tehtävänä on toimia kulttuuriperinnön ja -ympäristön suojelun asiantuntijana. Nykyisessä Museovirastosta annetussa laissa (282/2004) sanamuotona käytetään asiantuntijaviranomaista. Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 6 kohdassa käytetään myös asiantuntijaviranomaista. Jatkovalmistelussa valittua sanamuotoa tulisi käyttää systemaattisesti. Säännöskohtaisissa perusteluissa tulisi tuoda tarvittaessa esiin sanamuotojen ero (ks. SiVM 18/2018 vp). Ympäristöministeriö toteaa, että selvyuden vuoksi tulisi käyttää sanamuotoa asiantuntijaviranomainen.

Kulttuuriperintövirastoa koskevan lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 1 kohdan säännöskohtaisten perusteluiden mukaan virasto valmistelisi muun muassa kulttuuriperinnön ja -ympäristön suojelua ja vaalimista koskevia valtakunnallisia tavoitteita ja ohjeita, valtakunnallisia inventointeja, suojeluohjelmia, rakennusten suojeluesityksiä ja osallistuisi suojelun valvontaan. Ympäristöministeriö toteaa, että kulttuuriympäristön valtakunnallisten tavoitteiden valmistelu kuuluu ympäristöministeriön ja valtioneuvoston toimivaltaan esimerkiksi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden osalta. Tämän vuoksi maininta valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta tulisi selvyuden vuoksi poistaa tai sanamuotoa muuttaa.

Kulttuuriperintövirastoa koskevan lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentti sisältää informatiivisen viittaussäännöksen muussa lainsäädännössä virastolle säädettyihin tehtäviin. Virastolle on säädetty yksityiskohtaisia tehtäviä muun muassa muinaismuistolaissa (295/1963), rakennusperinnön suojelemisesta annetussa laissa (498/2010), kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetussa laissa (933/2016) ja museolaissa (314/2019). Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan tämänkaltaisia viittaussäännöksiä tulisi välttää.

Virastouudistuksen jatkovalmistelussa ja toimeenpanossa tulisi huomioida Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämän rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tarjoamat hyödyt yhteentoimivuustyössä. Ympäristöministeriö on tehnyt yhteentoimivuustyötä yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan esityksessä käytetty sanasto ei ole ristiriidassa ympäristöministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalojen yhdessä valmisteleman kulttuuriympäristösanaston kanssa. Sanastoa on suositeltavaa hyödyntää myös jatkovalmistelussa.

Lehtinen Teppo  
Ylijohtaja  
Ympäristöministeriö

Korhonen Reko  
Erytisiantuntija  
Ympäristöministeriö